

ФОРМУВАННЯ КРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

FORMATION OF COUNTRY STUDIES COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

У статті акцентовано увагу на актуальній потребі сучасної вищої освіти – підготовці конкурентоспроможного фахівця. Зокрема, досліджується шляхи формування країнознавчої компетентності студентів у ЗВО, акцентується увага на використанні технології діалог культур як дієвого інструменту у формуванні даної компетентності, виокремлюються деякі аспекти міжкультурного діалогу.

Обґрунтовано необхідність формування у студентів країнознавчої компетентності, як невід'ємної складової професійної компетентності майбутніх педагогів.

Зазначено, що на сучасному етапі навчання іноземних мов країнознавство є однією з провідних дисциплін для студентів, які опановують спеціальність «Англійська мова та література», адже дана дисципліна гармонійно поєднує в собі універсальні знання про країну, історію, населення, внутрішні відмінності держави, основні тенденції сучасного суспільно-політичного й соціально-економічного розвитку. З'ясовано, що основною метою у реалізації країнознавчої підготовки майбутніх учителів іноземних мов є застосування технології діалогу культур.

Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що процес формування країнознавчої компетентності майбутніх учителів іноземних мов відбувається не лише за допомогою вивчення суто матеріалів із географії, історії, економіки, політики тощо, але й традицій, звичаїв, моральних пріоритетів, стилю життя представників країни, мова якої вивчається.

Доведено, що метою країнознавчої освіти є формування та динамічний розвиток країнознавчої компетенції, яка допомагає вільно орієнтуватися в різних типах культур та співвідносних із ними нормах комунікативного спілкування, адекватно інтерпретувати явища, вибирати стратегії взаємодії для вирішення особистих питань у різних типах сучасного міжкультурного діалогу.

Ключові слова: країнознавство, діалог культур, лінгвокраїнознавча компетентність, технологія, заклад вищої освіти.

The article focuses on the urgent need of modern higher education – the training of a competitive specialist. In particular, the ways of formation of country studies competence of students in higher education institutions are investigated, attention is focused on the use of culture dialogue technology as an effective tool in the formation of this competence, some aspects of intercultural dialogue are highlighted.

The necessity of students' formation of country studies competence as an integral component of the professional competence of future teachers is substantiated.

It is noted that at the current stage of learning foreign languages, country studies is one of the leading disciplines for students who master the specialty "English language and literature", because this discipline harmoniously combines universal knowledge about the country, history, population, internal differences of the state, main trends modern socio-political and socio-economic development. It was found that the main goal in the implementation of the country studies training of future teachers of foreign languages is the application of the technology of dialogue of cultures.

The conducted research makes it possible to assert that the process of forming the country studies competence of future teachers of foreign languages takes place not only through the study of purely materials from geography, history, economics, politics, etc., but also traditions, customs, moral priorities, and the lifestyle of representatives of the country whose language is being studied.

It has been proved that the goal of country studies education is the formation and dynamic development of country studies competence, which helps to navigate freely in different types of cultures and the norms of communicative communication related to them, to adequately interpret phenomena, to choose interaction strategies for solving personal issues in various types of modern intercultural dialogue.

Key words: country studies, dialogue of cultures, language and country studies competence, technology, institution of higher education.

УДК 378.011.3-051:81'243

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/53.1.22>

Гулич М.М.,

канд. пед. наук,

доцент кафедри практики англійської

мови і методики її викладання

Дрогобицького державного

педагогічного університету

імені Івана Франка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У зв'язку з модернізацією освітнього процесу в Новій українській школі, необхідним є і осучаснення технологій підготовки майбутніх учителів. Основним завданням під час організації освітнього процесу у вищій школі є, насамперед, підвищення навчально-виховної ефективності занять шляхом відкритої та повноцінної комунікації між науково-педагогічним працівником та студентами у процесі вивчення іноземної мови. Як відомо, мова та культура є нероздільні та взаємо доповнювані. У даному ракурсі актуальності набуває проблема формування країнознавчої компетентності через

використання педагогічної технології «діалог культур» для реалізації інтерактивного навчання англійської мови, можливості міжсуб'єктної взаємодії «викладач-студент» та створення інноваційного освітнього середовища у ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасній вітчизняній педагогічній літературі наявна низка праць, що висвітлюють питання формування країнознавчої компетентності студентів, а саме дослідження Є. М. Верещагіна, В. Г. Костомарова, В. Фурманової та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на

велику кількість наукових напрацювань, здійснений аналіз наукових праць дав змогу виявити, що потребує подальшого дослідження та уточнення проблема формування країнознавчої компетентності майбутніх вчителів іноземних мов, адже ця тема на сьогодні недостатньо вивчена й потребує подальшого висвітлення.

Мета статті полягає у визначенні особливостей формування країнознавчої компетентності майбутніх вчителів іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Новий державний стандарт і нова навчальна програма з іноземних мов для початкової школи диктують новий підхід до навчання, сутність якого полягає не тільки в перегляді методики навчання окремих аспектів мовної системи, але і в забезпеченні культурознавчої та лінгвокраїнознавчої спрямованості навчання.

Мета навчання іноземної мови – використовувати її як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу – загострює особливу увагу до країнознавчого складника іншомовної комунікативної компетентності.

Вивчення іноземної мови нерозривно пов'язане із зануренням у культуру її народу. У сучасних умовах іноземна мова розглядається як засіб спілкування, а також залучення студентів до культури іншого народу. Це власне й зумовлює потребу у формуванні в студентів країнознавчої компетенції.

Освіта засобами іноземної мови передбачає знання про культуру, історію, реалії та традиції країни досліджуваної мови (лінгвокраїнознавство, країнознавство), включення у діалог культур, знайомство з досягненнями національних культур і розвитку загальнолюдської культури усвідомлення ролі рідної мови й культури в дзеркалі культури іншого народу [1].

Країнознавство – одна із базових дисциплін для майбутніх вчителів англійської мови, та нормативна дисципліна професійного спрямування, метою якої є формування у студентів соціокультурної компетенції, залучення до культури і системи цінностей англосовієтського світу, удосконалення рівня лінгвістичної підготовки майбутніх фахівців. Країнознавство як освітня дисципліна інтегрує в собі універсальні знання про країну, історію, особливості територіальної організації господарства, розселення населення, внутрішні відмінності країни, основні тенденції сучасного суспільно-політичного й соціально-економічного розвитку. Курс «Країнознавство» має на меті надати студентам інтегрований розвиток усіх навичок мовленнєвої діяльності, що є запорукою здатності студентів користуватись іноземною мовою для досягнення комунікативних цілей [5].

У результаті вивчення даної дисципліни студенти набувають здатності застосовувати дослідницькі знання і вміння; формувати гідне ставлення

до надбань національної культури та надання допомоги учням у розумінні культур інших держав; здійснювати пошукову діяльність, самостійно здобувати нові знання, приймати конструктивні рішення; здатність виховувати у дітей інтерес до духовних, історичних і культурно-національних цінностей народу.

Доцільно зауважити, що специфіка навчання «Країнознавства Великої Британії» полягає в тому, щоб створити всі умови для досягнення такого рівня знань з цього предмета, який би дав змогу використовувати ці знання в подальшій професійній діяльності студентів. Дани курс має на меті не тільки познайомити студентів із культурою країни мови, що вивчається, але й сприяє вихованню майбутніх фахівців у контексті діалогу культур.

Звідси стає зрозумілим, що важливим та цінним інструментом та обов'язковою умовою у формуванні країнознавчої компетентності є, безперечно, діалог культур. У наукових розвідках дослідники наголошують на тому, що саме в процесі діалогу студент співвідносить свою систему цінностей із цінностями різних культур (національної, культури закладу вищої освіти, культури різних викладачів тощо). Під час такої «зустрічі культур» відбувається процес інтеріоризації цінностей, тобто формування ціннісних орієнтацій, усвідомлення смислів [2].

Очевидно, що культурна взаємодія представників різних лінгвокультурних спільнот може бути як безпосередньою (прямі контакти), так і опосередкованою (робота з текстом, твором як абстрактною моделлю іншої культури) [3].

Ми також погоджуємося із твердженнями дослідниці Козак про те, що одним із важелів, які ознаменують діалог культур, є культурно-комунікативна сумісність, що виражає соціокультурну спрямованість спільної діяльності людей у їхньому прагненні досягти згоди і забезпечується відповідною базою дискурсу: ціннісно-нормативна орієнтація, загальноприйняті етикетні норми поведінки, суспільна оцінка соціокультурного досвіду народу, спільність духовних спрямувань щодо здійснення діалогу [4].

Для створення «перехрестя» культур на заняттях з англійської мови у вищій школі є, на наше переконання, відбір актуальних, автентичних навчальних матеріалів. зокрема сучасної художньої літератури, періодичних видань та інтернет-ресурсів для студентської аудиторії. Вважаємо, що навчальні такі тексти мають розвивати здатність студента зануритися у іншомовну культуру; відображати національну картину світу; містити національно-марковану лексику, приповідки, прислів'я, приказки; активно залучати студента до діалогу культур; уможливити «зустріч з носієм іншої культури», виховувати толерантність та емпатію; надавати можливість вникати в зміст культурних та духовних цінностей представників іншої культури; опановувати культуру інтелектуальної діяльності через активацію мислення,

пам'яті, сприйняття уваги, культурної поведінки, мовного етикету, спілкування; розвивати читацький кругозір; активізувати особистість читача; спонукати студента до інтерпретації прочитаного; бути естетично привабливими, розвивати духовність здобувача вищої освіти.

Заслужують на увагу також матеріали, відібрані відповідно до принципу наочності (картини, слайди, відеоматеріали), які відіграють істотну роль при формуванні та розвитку міжкультурної компетенції майбутніх вчителів англійської мови.

Зазначимо, що проведення діалогу культур недоцільно обмежувати лише аудиторними заняттями. Студенти можуть також самостійно брати участь у відеоконференціях або форумах онлайн-чату. Такий обмін думками може відбуватися спонтанно та у невимушеному середовищі. Види контактів з носіями мови під час листування можуть змінюватися в залежності від цілей діалогу. Такі види роботи дозволяють студентам взаємодіяти з представниками іншої культури, і вдосконалювати власну комунікативну та міжкультурну компетентність. Зазначимо, що діалог культур можуть здійснювати і самі студенти в період проходження педагогічної практики у школах.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Резюмуючи все вищесказане, можемо відзначити, що в процесі формування країнознавчої компетентності студентів, дізнаються про іншу культуру, вивчають її історію, знайомляться з різноманітними сферами сучасного життя та моделями поведінки носіїв мови, що вивчається. Цілеспрямована робота з реалізації країнознавчого аспекту сприяє підвищенню інтересу до предмета й створює позитивну мотивацію при засвоєнні мовних засобів. Це веде до розвитку та вдосконалення в студентів країнознавчої компетентності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бадер С.О. Діалог як технологія формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО у фаховій підготовці. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. № 69, Т. 2. 2020. С. 15–18.
2. Бех І.Д. Діалог культур у психолого-педагогічному осмисленні. Актуальні питання мистецької освіти та виховання. 2013. Вип. 2. С. 79–84.
3. Гнатенко Я. В., Танько Н. Г. Мовні стратегії у формуванні міжкультурного діалогу у європейському просторі. Матер. III міжнарод. наук.-практ. конф. «Формула компетентності перекладача». К.: НТУУ «КПІ». 2012. С. 140-142.
4. Козак А. В. Міжкультурна комунікація у контексті діалогу культур. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Філологічні науки : зб. наук. пр. / Кіровоград, держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 118. С. 106-110.
5. Мелько Л.Ф. Роль країнознавчих проектів у формуванні полікультурної компетентності студентів-міжнародників. Розвиток інформаційного суспільства: Колективна монографія в 10-ти томах / Том 10. Інформаційно-комунікаційні аспекти міжнародної та національної безпеки. – К., ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2013. – С. 268-290.
6. Серих Т.М. Формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи: дис. ... д-ра філософії: 01. Глухів, 2020. 359 с.
7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
8. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; [за ред. С.Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої]. К. : Ленвіт, 2015. 444 с.